

Verslag vergadering Wetenschappelijke Kerngroep VLIZ Vrijdag 22-10-2010, 14.00-16.30 uur, 't Pand, Gent

Aanwezig:

Effectieve leden: Colin Janssen (voorzitter), Kris Cooreman, Roger Dijkmans, Patrick Meire, Jaak Monbaliu, Frank Mostaert, Marnix Pieters, Steven Vinckier, Magda Vincx, Filip Volckaert.

Plaatsvervangers: Julien De Rouck, Marc Kochzius, Bart Sonck, David Van Rooij.

Verontschuldigd: Jurgen Tack, Eric Stienen.

Waarnemers: Nancy Fockedey, Rudy Herman, Jan Mees, Jan Seys (verslag)

Dagorde:

1. Verwelkoming en voorstelling leden
2. Aanleiding hervorming Wetenschappelijke Commissie
3. Modus operandi van de Commissie
4. Strategische aangelegenheden en ambities 2011-2015
 - 4.1. Vlaanderen
 - 4.1.1. Kerntaken VLIZ
 - 4.1.2. Mariene wetenschappen als sleuteldomein
 - 3.1.2.1. Vlaamse Baaie 2100 en Ecorise
 - 3.1.2.2. Mariene Biotechnologie
 - 4.2. Europese context
 - 4.2.1. EurOCEAN 2010 en de "Ostend declaration"
 - 4.2.2. Joint Programming Initiative "Oceans"
 - 4.2.3. Europees Marien Observatie- en Datanetwerk
 - 4.2.4. Lifewatch en andere onderzoeksinfrastructuur
 - 4.2.5. Marine Board
5. Eerste gedachtenwisseling expertengroepen
6. Rondvraag informatieve bijlagen
7. Varia

Verslag:

(1) Verwelkoming en voorstelling leden

Dit is de plechtige installatievergadering van de nieuwe Wetenschappelijke kerngroep. Commissievoorzitter Colin Janssen verwelkomt de leden van de hervormde Wetenschappelijke Commissie van het VLIZ, spreekt zijn waardering uit voor het opgenomen engagement en nodigt iedereen uit zichzelf kort voor te stellen. Op het einde van de vergadering zijn een fotomoment en receptie voorzien.

(2) Aanleiding hervorming van de Wetenschappelijke Commissie

(3) Modus operandi van de Wetenschappelijke Commissie

De nieuwe samenstelling en de drijfveren hiervoor, voortvloeiend uit de recente evaluatie van het VLIZ, worden kort toegelicht door directeur Jan Mees.¹

De belangrijkste aanbevelingen van de audit worden overlopen. Vervolgens wordt geduid tot welke hervorming en voorgestelde complementaire activiteiten van de Wetenschappelijke Commissie dit heeft geleid (zie nota). De voorzitter benadrukt het belang en gewicht van de commissie voor het VLIZ. De vergaderingen zullen normaliter steeds in Het Pand (Gent) worden gehouden.

¹ Voetnoot, toegevoegd na de vergadering: verslagen, bijlagen en presentaties zijn beschikbaar op de website van de commissie http://www.vliz.be/NL/Over_het_VLIZ/WetCom.

Op de vraag van Julien Derouck of zowel de effectieve leden als de plaatsvervangers de vergaderingen mogen bijwonen, antwoordt Colin Janssen dat het in principe de bedoeling is dat voor elke vergadering zowel het effectieve lid als de plaatsvervanger uitgenodigd is, maar dat de aanwezigheid van slechts één persoon vereist is. Indien het ooit tot stemmen komt zal slechts één van beiden kunnen stemmen. Uit de discussie die hierop volgt wordt besloten dat hierrond nog van gedachten kan worden gewisseld en tijdens de volgende vergadering zal worden beslist of zowel effectieven als plaatsvervangers aanwezig kunnen zijn op elke volgende vergadering van de Wetenschappelijke Kerngroep.

Marnix Pieters vraagt of de vergaderingen eventueel één maal per jaar op een andere locatie kunnen worden gehouden. Zelf stelt hij voor 2011 het Waterbouwkundig Laboratorium voor. Dit zou meteen de kans bieden het onderzoek m.b.t. de middeleeuwse kogge toe te lichten. Dit voorstel om één van volgende vergaderingen niet in Gent, maar in het Waterbouwkundig Laboratorium te laten doorgaan zal verder worden bekeken.

Jan Mees verwijst nog naar de eerste ideeën m.b.t. de 'Terms of Reference' voor de werking van de expertengroepen van de Wetenschappelijke Commissie. Deze zijn geënt op wat gebruikelijk is bij de Working Groups van de Marine Board – ESF (zie bijlage: deze guidelines kunnen inspiratie leveren voor het nieuw op te stellen reglement van inwendige orde voor de thematische werkgroepen binnen de Wetenschappelijke Commissie). Filip Volckaert beaamt dat de WG's van de Marine Board zeer efficiënt werken, mede door het voorzien in een vaste rapporteur en in duidelijke referentietermen. Twee ter zitting uitgedeelde rapporten van de Marine Board – een position paper m.b.t. mariene biotechnologie en een visiedocument m.b.t. hernieuwbare energie uit zee – illustreren de mogelijke eindproducten waartoe de activiteiten van dergelijke werkgroepen kunnen leiden.

Jaak Monbaliu stelt de vraag of er gedacht is aan een financieringsmechanisme om ook buitenlandse experts te laten deelnemen aan expertengroepen. Voorzitter Janssen stelt voor hier dieper op in te gaan tijdens de volgende vergaderingen, wanneer de eerste expertengroepen zullen worden geïnstalleerd.

Op de vraag naar het nut van een wetenschappelijk kader/plan om tot dergelijke expertengroepen te komen (Kris Cooreman), antwoordt Jan Mees dat dit zeker relevant kan zijn, met name als het ooit tot een Vlaams marien onderzoeksprogramma komt.

(4) Strategische aangelegenheden en ambities 2011-2015

a. Vlaanderen

a1) Kerntaken VLIZ

Jan Mees benadrukt de grote invloed die deze commissie heeft om geplande VLIZ-activiteiten te implementeren of bij te sturen. Hij licht de belangrijkste kerntaken en de positie van het VLIZ binnen het Vlaams onderzoekslandschap toe a.d.h.v. een powerpoint-presentatie (terug te vinden op de website). Als VLIZ en zijn netwerk een Vlaams onderzoeksprogramma "zeewetenschappen" wil, zal het binnen dit landschap vermoedelijk een nieuwe positie moeten innemen dat competitief, hoogkwalitatief en sectoroverschrijdend onderzoek mogelijk maakt. Door de dringendheid om minstens de denkpijles hierrond vast te leggen, wordt beslist dit opnieuw te agenderen op de volgende vergadering van de Wetenschappelijke Commissie.

a2) Mariene wetenschappen als sleuteldomein

** Vlaamse Baaien 2100 en Ecorise*

Jan Mees licht de uitgedeelde nota's toe die verband houden met het initiatief "Vlaamse Baaien". Dit initiatief is doorgedrongen tot het Vlaamse regeerakkoord en er is reeds een stuurgroep (waarin ook VLIZ is vertegenwoordigd) opgericht, onder voorzitterschap van de secretaris-generaal van het departement Mobiliteit en Openbare Werken. Frank Mostaert gaat hier verder op in en licht de historische evolutie en de relatie tot het Ecorise-programma toe. Patrick Meire voegt hieraan toe dat Ecorise onafhankelijk ontstaan is rond de problematiek van de Schelde en geïnspireerd op het Nederlandse EcoShape en het "Building with Nature" concept, maar intussen meer en meer geïntegreerd is geraakt binnen het concept Vlaamse Baaien. Op de aanzet tot het zgn onderzoeksprogramma Vlaamse Baaien konden de leden van de Wetenschappelijke Commissie input geven. De facto komt dit neer op een Vlaams marien onderzoeksprogramma met een specifiek en welomlijnd thema. Hierin kan en moet het VLIZ - als bewaker van het Vlaams marien onderzoeksprogramma - een rol (beheer van het programma?, centrale ondersteunende diensten, ...)

spelen. Frank Mostaert doet nog uit de doeken waarom het vrijmaken van die fondsen mogelijk via EWI zal gebeuren.

Roger Dijkmans (VITO) verwijst naar een analoge reeds bestaande constructie die mogelijk inspiratie biedt voor een VLIZ-advies. Hierin kan dan ook de bezorgdheid worden geplaatst, geuit door Patrick Meire, om dit onderzoeksprogramma niet te verengen maar maximaal multidisciplinair te houden zodat er een duidelijke meerwaarde kan worden gecreëerd.

Jaak Monbaliu stelt de vraag of 'het beheren van een programma' door het VLIZ niet indruist tegen de VLIZ-statuten. Jan Mees meent dat - hoewel VLIZ zelf geen onderzoek mag doen - het wel een onderzoeksprogramma zou kunnen beheren/ondersteunen. Anderzijds moet erover worden gewaakt dat VLIZ geen "rechter en partij" wordt en/of te zwaar administratief belast wordt met taken die in principe bij de administratie horen. De neutraliteit van het VLIZ mag nimmer in het gedrang komen. In deze context lijkt het niet wenselijk dat het VLIZ zelf middelen gaat beheren om onderzoek te financieren.

Gezien het belang van dit dossier besluit Colin Janssen dat dit agendapunt zeker zal terugkomen op de agenda en dat vermoedelijk af en toe ook tussen de vergaderingen in, via e-mail/telefonisch, snel op de bal zal dienen te worden gespeeld.

* Mariene biotechnologie

Als bijlage een brief hierover aan Patrick Sorgeloos. Vlaanderen mag de internationale tendens naar meer "blauw" biotechnologisch onderzoek niet missen en daarom moet nu het signaal gegeven worden aan de overheid dat hierin geïnvesteerd dient te worden. Jan Mees is bereid een nota hierrond aan te maken, die toe te lichten ter vergadering, en vervolgens via de geijkte kanalen wereldkundig te maken. Magda Vincx stelt de vraag of we dit thematisch moeten doen of ingebed in een breder programma. Jan Mees gaat akkoord dat een bredere kapstok wenselijk is (de "grotere uitdagingen en opportuniteiten" cfr. Marine Board krijtlijnen), met enkele hoogdringende thema's wat extra belicht.

b. Europese context

b1) EurOCEAN 2010 en de "Ostend Declaration"

Jan Mees schetst het Europese mariene beleidsdomein en geeft aan hoe de mariene thema's kunnen aansluiten bij de grote uitdagingen. Ook gaat hij in op de tendens om via ERA-netwerken (o.a. SEAS-ERA) en straks Joint Programming Initiatieven (JPI), EU-lidstaten te doen samenwerken en gezamenlijke, gerichte onderzoeksprogramma's te laten uitwerken. Een analoge evolutie situeert zich ook bij het gezamenlijk behartigen van grote onderzoeksinfrastructuren.

In de Ostend Declaration die ter gelegenheid van de EurOCEAN 2010 conferentie in Oostende (12-13 oktober 2010) werd geadopteerd (de leden ontvingen deze als bijlage), staan een aantal van die krachtlijnen weergegeven.

b2) Joint Programming Initiative "Oceans"

"Healthy and productive seas and oceans", door Noorwegen, Spanje en België opgestart, is een marien JPI dat straks start en rond drie grote pijlers zal werken (zie bijlage). VLIZ zal hierin door Vlaanderen (EWI) betrokken worden. Een sterk signaal/adviesing naar de bevoegde overheden vanuit de Wetenschappelijke Commissie ter ondersteuning van dit programma, zal op termijn zeker wenselijk zijn.

b3) Europees Marien Observatie- en Datat netwerk

De leden ontvingen de nota "Financing Marine Knowledge 2011-2013" van de Europese Commissie als bijlage. VLIZ coördineert momenteel een pilootproject rond biologische data, en participeert in het chemische luik. Het ambieert dit in de toekomst te blijven doen. Bovendien zullen we trachten het secretariaat van EMODNET naar Oostende te halen.

b4) LifeWatch en andere onderzoeksinfrastructuur

Zowel binnen LifeWatch, ICOS als Euro-Argo wordt momenteel onderzocht wat de rol van Vlaanderen en VLIZ zal/kan zijn.

b5) Marine Board

De Marine Board is een pan-Europees orgaan van funding agencies en onderzoeksinstellingen, opererend onder de vleugels van ESF maar een zelfstandige koers varend. VLIZ is door het FWO-Vlaanderen gemandateerd om in de Board te zetelen. Jan Mees schetst hoe dit Europese science-funding landschap volop in beweging is (ESF, EUROHORCS, ERC, ERO).

(5) Eerste gedachtenwisseling expertengroepen

Een mogelijke lijst van op te richten en/of in hun functie als expertengroepen te bekrachtigen structuren binnen de hervormde Wetenschappelijke Commissie wordt naar voor geschoven, om verder bediscussieerd te worden tijdens de volgende vergadering. Het is de bedoeling om dit thema elke vergadering te laten terugkomen. De initiële lijst van mogelijke expertengroepen (met tussen haakjes de rapporteur) vermeldt:

Als platformen:

- onderzoeksinfrastructuur VLIZ t.b.v. de onderzoeksgemeenschap (André Cattrijsse)
- 'zeewoordenteam' Grote Rede (Jan Seys)

Als ad-hoc groepen:

- historische visserij (Ann-Katrien Lescauwaet)
- WO I en de zee t.b.v. speciaal Grote Rede nummer 2013 (Jan Seys)
- data-archeology en rescue i.v.m. Belgisch-Keniaans zeeonderzoek (= nieuw voorstel)
- opstellen lijst van fossiele mariene organismen in België (= nieuw voorstel)

(6) Rondvraag informatieve bijlagen (zie attachment)

Deze informatieve bijlagen, voor de vergadering rondgestuurd, bieden de mogelijkheid extra duiding te vragen rond specifieke aandachtspunten. Jan Mees meldt dat het wenselijk zou zijn nog extra inzendingen te verkrijgen voor de wetenschappelijke VLIZ-prijzen.

(7) Varia

Rudy Herman geeft het belang aan van databeheer binnen het thema onderzoeksinfrastructuur.

Jan Seys verduidelijkt de vraag vanwege de Kustwerkgroep van Natuurpunt om een Vlaams-Nederlandse studiedag te co-organiseren rond de wetenschappelijke aspecten van kustverdediging. De voorzitter concludeert dat dit een nobel initiatief is dat VLIZ kan mee ondersteunen, mits de agenda en geplande presentaties vooraf worden afgetoetst met de Wetenschappelijke Commissie.

Volgende vergadering: 2 december 14u (Het Pand, Gent)